

BÁNYAI TIBOR MÁRK

Murányi Zita: Csillag

Equinter, 2015

Murányi Zita két regény, a *Tükörpalota* (2003) és a *DuplApu* (2007) után 2015 őszére válogatta és gyűjtötte egybe az elmúlt évek során már különböző folyóiratokban megjelent verseit. A fiatal szerző első verseskötete három ciklusra tagolódik: a *gyöngyhálsz* központi motívuma a(z inkább) beteljesületlen szerelem, a *törtség* jellemzően hiány alapú budapesti pillanatképeket villant fel, a *kisherceg* pedig – Saint-Exupéryre expliciten utalva – a gyerekkori emlékek és a felnőtté válás problémái köré szerveződik.

Mindezek az alapélmények egyenletes színvonalon szólalnak meg a szabad vers központosás nélküli és kisbetűs szavakból álló formájában. Az írásjelek elhagyásától az amúgy is markánsan élőnyelvi mondatok még könnyebben csúsznak egybe, amit csak tovább erősítenek a kihagyásos szerkezetek: „kifejezetten rosszul állok neked / mint egy hasonlat amit / káromkodás helyett / szokás szerint két év alatt / öregedtem tized” (*hasonlat*). A soráthajlás és a rímtelen közölés bravúros kombinálása gyakran teremt termékeny többértelműséget: „fölköztünk kihűlt paplanok vászonteste keskenyedek / el az éjszaka sávszélessége” (*freskó*); „egy katica landolt a fekete pöttyös nyár / a combomon a szárnya pirosan verdes” (*zsírpapíros, sajtos zsírpapíros*). Klasszikus verstani kötöttséget leginkább csak egy-két szabadon kezelt *belső* rím és asszonánc mutat fel ebben a töredezettségre nagyban építő poézisben: „törpe lányom lehettél / volna lányom” (*hullámstrand*).

A kötet egészen végigvonuló egyik legátütőbb poétikai sajátosság kétségtelenül a frappánsan összegző verszárlatok csattanós tömörsége: „lefekvés után még erősebben / fogózkodom a / kettőnk / közötti részbe” (*a téglá súlya*); „ott állsz a jászai mari térnél / ahol két évszak magánya összeér” (*tél*); „örülnie kéne hogy a szatyor délután / öt körül egyáltalán még / meghullámszik a kezünkön” (*közéért*).

Azonban még a verszárlatoknál is erősebbek azok a részek, de lehetnek ezek akár önálló darabok is, amelyek a hagyományba ágyazzák ezt a köl-

tészetet. Murányi Zita keresetlen könnyedséggel lépi át az elődöktől elválasztó határokat, mégis nagyon komplex, átgondolt szövegközi kapcsolatokat hoz létre. Így a *golya* című vers Ady *A fekete zongorájának* és József Attila *Tiszta szívvel-jének* egybejátszásával mesterien montázsol össze egy természeti képekkel ellenpontozott belső tájat: „mintha féllábú zongora játszaná / a tiszta szívvel melankóliáját / a fekete-fehér tollakon halod / ... / se istenem se otthonom”.

A vendégszövegek beillesztésének gesztusa azonban még dominánsabb két újhaldasként induló költő, Nemes Nagy Ágnes és Pilinszky János esetén. A tőlük származó, majdhogynem szó szerinti átvételeket a mindennapi nyelv teljesen kifordítja, sőt akár egészen banális helyzetekhez igazítva át is ironizálja. A *meg kell hallani* Nemes Nagy egyik sokszorosan emblemikus költeményének, a *Fáknak* ötletesen végigvitt újrajrása. Ez a kötet ars poeticájának is tekinthető vers a télre mint az elmúlás és hiány hagyományosan bevett toposzára érzékenyen fűzi fel a „Tanulni kell. A téli fákat” kezdetű tárgyas felsorolás nyilvánvaló áthallásait: „meg kell tanulni itt a csöndet / ahogy a fűszálak csörögnek / ... / a hó alatt szunnyadó tavaszi tájat / ... / meg kell hallani az élesedő neszeket”.

Az *azt a fiút* című darab pedig Pilinszkytól a *Francia fogolyt* parafrazálja. A spontán módon kínálkozó élményszerű olvasat itt még tovább fokozza a kötet egészét átható levert hangütést: „csak azt feledném a kólás fiút a déli punál / a ruhája rongyos és levehetetlen szagokat áraszt / hogy vegyek neki egy jéghideg kólát”. Majd a „S már ette is, már falta is a répát” sor hangszerelődik át szikáran alulstilizáltra: „már itta is már emésztette minden szavam” – megidézve egyúttal az *Apokrif* tékozlófiú-jelenetét is: („S már jönnek is, már hívnak is, szegények”). A költő *francia foglyát* természetesen továbbra sem az evés, hanem az ivás foglalkoztatja: „már kortyolta is undorral és gyönyörrel a / nyelvé” (vö. „undorral és gyönyörrel a nyelvé / az édes

